Tehy ry
PL 10
00060 TEHY

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 25.10.2019 klo 10:00 / HE 29/2019 vp / Asiantuntijapyyntö

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pyytää asiantuntijalausuntoa erityisesti peruspalveluiden kehittämiseen ja tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan liittyen arvioita lisähenkilöstön tarvittavasta määrästä.

Toteamme, että tarkempi arvio lisähenkilöstön määrästä edellyttäisi ensin määrittelyä millaisia palveluita peruspalveluissa ja tarkemmin sosiaali- ja terveyskeskuksissa tulevaisuudessa on tarkoitus järjestää.

Taustaa

Terveyskeskuskäyntejä oli vuonna 2018 kaikkiaan 25,1 miljoonaa. Näistä lääkärikäyntejä oli 6,4 miljoonaa (26 %) ja käyntejä muun terveydenhuollon ammattihenkilökunnan luona oli 18,7 miljoonaa (74 %). Asiakkaita oli yhteensä 3,8 miljoonaa, eli 69 prosenttia väestöstä.

Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärin vastaanottokäyntejä oli 5,1 miljoonaa vuonna 2018. Ylähengitysteiden akuutit infektiot, verenpainetauti ja selkäsärky olivat terveyskeskuslääkärin avosairaanhoidon vastaanotolla yleisimpiä käyntien diagnooseja. Vastaavasti sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan avosairaanhoidon vastaanotoilla käytiin yhteensä 5,0 miljoonaa kertaa vuonna 2018. Eniten käyntejä tehtiin ICPC-2 -käyntisyyluokituksen mukaan kirjattuna terveyden ylläpidon/sairauden ennaltaehkäisyn vuoksi (THL 2019).

Perustelut lisähenkilöstön tarpeelle peruspalvelujen kehittämiseen ja tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksiin

Sairaanhoitajat ja terveydenhoitajat hoitavat jo nyt merkittävän osan perusterveydenhuollon avosairaanhoidon vastaanottokäynneistä. Nämä vastaanotot ovat merkityksellisiä hoidon saatavuuden näkökulmasta. Työnjaon kehittämistä tulisi tulevassa sosiaali- ja terveyskeskuksissa jatkaa, jotta asiakkaat saisivat oikea-aikaisesti hoidon.

Tähän kuuluvat myös fysioterapeuttien suoravastaanotot, joita tulisi olla tarjolla kaikissa sosiaali- ja terveyskeskuksissa. Tätä toimintaa tulee laajentaa kaikki tules-oireisiin mutta myös kipuasiakkaisiin. Fysioterapeutteja tulisi hyödyntää esimerkiksi neurologisia sairauksia sairastavien osalta toimintakyvyn arviointiin ennen lääkärin vastaanotolle menoa.

Rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavia sairaanhoitajia on nyt tällä hetkellä noin 430. Rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden saavien henkilöiden määrän on arvioitu nousevan enintään

100 henkilöön vuodessa. Lähde: https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2018/20180202 Rajatun lääkkeenmääräämisoikeuden omaavien sairaanhoitajien määrää tulee systemaattisesti kasvattaa, jotta kansalaisten oikea-aikainen pääsy hoitoon voidaan turvata. Lisäksi rajattua lääkkeenmääräämistä tulee laajentaa esimerkiksi poistamalla ikärajoituksia, joita toimintaan tulee vuoden vaihteessa voimaan tulevassa asetuksessa (STM asetus 992/2019).

Myös suun terveydenhuollossa työnjaolla (hammaslääkäri, suuhygienisti ja hammashoitaja) olisi mahdollista nopeuttaa asiakkaiden oikea-aikaista hoitoon pääsyä.

Mielenterveyspalveluissa pyritään vahvistamaan perustason palveluita. Terapiatakuu - kansalaisaloite on etenemässä eduskuntakäsittelyyn. Siinä ehdotettu lakimuutos perusterveydenhuoltoon sisältyvien mielenterveyspalvelujen terapiatakuusta takaisi kaikille nopean pääsyn hoidolliseen psykoterapiaan tai muuhun psykososiaaliseen hoitoon ensimmäisen terveyskeskuskäynnin jälkeen. Lyhyitä psykososiaalisia hoitoja voivat tarjota koulutetut mielenterveystyötä tekevät terveydenhuollon ammattihenkilöt. Kansalaisaloitteessa on arvioitu että 125 000 uuden hoitojakson toteutuminen vuosittain vastaisi noin 800 henkilötyövuotta. Osa näistä henkilötyövuosista kohdistuisi terveyskeskuksissa työskenteleville psykiatrisille sairaanhoitajille, joita siis tarvittaisiin lisää.

Kouluterveydenhuoltoon tarvittaisiin lisää lääkäreitä ja terveydenhoitajia. Kouluterveydenhuoltotyön yksilökohtaisesta lainsäädännöstä ja kansallisista ohjeistuksista huolimatta palvelu ei toteudu yhtenevänä. Huolenaiheeksi nousee mm. laajojen terveystarkastusten hyvin erilainen toteutustapa ja ajankäyttö. Nämä aiheuttavat suuria laatueroja terveystarkastuksiin ja asettavat asiakkaat eriarvoiseen asemaan eri alueilla ja kenties saman kunnan sisälläkin eri kouluissa (Hietanen-Peltola, Vaara, Hakulinen & Merikukka 2019).

Myös neuvolatyössä on kohennettavaa. Määräaikaisten terveystarkastusten järjestämisessä oli THL:n palvelujen seurantutkimuksen mukaan puutteita enimmillään joka viidennessä terveyskeskuksessa. Osassa terveyskeskuksista määräaikaiset terveystarkastukset on kohdennettu vain osalle tai ei kenellekään ikäluokan lapsista. Valtakunnallisesti tarkasteltuna lapset ja perheet eivät ole yhdenvertaisessa asemassa ehkäisevien palvelujen saannin suhteen (Hakulinen, Hietanen-Peltola, Vaara, Merikukka & Pelkonen 2018).

Olemme lausunnossamme kuvanneet perusteluja lisähenkilöstön tarpeelle peruspalvelujen kehittämiseen ja tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksiin. Lukumäärien arvioiminen edellyttää tarkempaa palvelujen määrittelyä. Näemme tärkeänä lisähenkilöstön ohella, että toimintatapoja ja työnjakoa tulee rohkeasti uudistaa. Toiminta käytännössä ei perustu pelkästään lääkärien osaamiseen. Päällekkäisyyksiä palveluketjuissa tulee poistaa, jotta päästään tulokselliseen toimintaan.

Helsinki 24.10.2019

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
johtaja
Tehy ry